

Pniewy_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	szamotulski	
Gmina	Pniewy	PN_PN_002
Miejscowość	Pniewy	PN_PN_002

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	16.07.2013	Miejsce wykonania	Biblioteka Publiczna i Centrum Kultury w Pniewach
Czas trwania	2 h	Forma i wielkość	Plik WAV; brak informacji.
Przeprowadzający	M.C.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PN_PN_002	K	35 l.	Dyrektor BPiCK w Pniewach	

Informacje etnograficzne		
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>	
I. Toponomastyka i etnonimy		
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Brak informacji.	
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	Brak informacji.	
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji.	
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.	
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.	
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.	
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe		
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.	
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	Lanie wosku, wróżby, zabawy taneczne.
2.	św. Marcina/11 listopada	Rogale pieczone w domu. Z dżemem lub/i z makiem.

3.	Adwent	Czas, który należy spędzać bez hucznych zabaw. Matka informatorki jest bardziej przywiązana do obchodzenia tego typu świąt.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	Prezenty dla dzieci w butach.
5.	Wigilia	<p>Potrawy wigilijne: smażony karp, barszcz z uszkami, kapusta z grzybami, śledź w oleju, ziemniaki ze śmietaną, ryba po grecku, makiełki z makaronem, sernik, makowiec, pierniki.</p> <p>Pod obrusem musi być sianko, na stole dodatkowe nakrycie. Łuska pochodząca z wigilijnego karpia ma przynosić szczęście.</p> <p>Do dzieci przychodzi Mikołaj, ma różgę (żeby troszkę postraszyć), dzieci zanim dostaną prezenty muszą się przeżegnać i odmówić „<i>paciorek</i>”.</p> <p>Gdy była dzieckiem to śpiewali kolędy, teraz nie.</p> <p>O północy idą na Pasterkę.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Chodzą do kościoła, jedzą (w „ <i>drugie święto</i> ” można jeść mięso), odwiedzają bliskich.
7.	Sylwester/Nowy Rok	Chodzą na zabawę sylwestrową.
8.	Trzech Króli	Organizowany jest przemarsz Trzech Króli – mają gwiazdy, korony z papieru. Chodzą na mszę do kościoła. Stamtąd przynosi się poświęconą kredę i kadzidło. Kredą na drzwiach pisze K+M+B (Kacper, Melchior i Baltazar), a kadzidło zapala się na szufelce i okadza dom.
9.	Kolędnicy	„ <i>Tak od pięciu lat chodzą</i> ” – przebrani za Trzech Króli – mają gwiazdy, korony z papieru.

10.	MB Gromniczej	Nie obchodzi. Mama informatorki zawsze chodziła i chodzi tego dnia do kościoła na msze.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	Piecze się w domu pączki z marmoladą. W karnawale organizowane są zabawy taneczne, a na koniec zabawa ostatekowa – Podkoziołek.
12.	Topienie Marzanny	Jedynie w szkole.
13.	Środa Popielcowa	Msza podczas której odbywa się sypanie głowy popiołem.
14.	Śródpoście	Piątki bezmięsne.
15.	Niedziela Palmowa	Święci bazie w kościele, po powrocie wstawia je do wazonu, a jak uschną to pali – „ <i>poświęcone tylko ogień zniszczyć może</i> ”.
16.	Triduum Paschalne	Droga krzyżowa, post. W Wielki Czwartek „Boże Rany” – „ <i>W Boże Rany biją barany</i> ”. Tradycja, że rano matka biła po gołych stopach wystających spod kołdry witką dzieci - „ <i>wszyscy wszystkich bili, ale symbolicznie</i> ”.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>Do koszyczka wkłada: baranka z masła, kiełbasę, chleb, jajka z czekolady, bukszpan. Matka informatorki (rocznik 1956) kiedyś – do 10-15 lat temu – wkładała do koszyczka biały ser (podobno była to tradycja w jej rodzinnych stronach).</p> <p>W Chełmnie na Chełmskiej Górze, gdzie kiedyś stał kościół była zabawa - „<i>kulanie jajek</i>” z górki na dół. Wygrywało to dziecko, którego jajko się nie zbiło. To trwało do około 15 lat temu (wtedy kościół zamknięto). (Po zamknięciu kościoła pod górką – od strony ulicy – postawiono ołtarz).</p> <p>Na śniadanie wielkanocne podawane są poświęcone potrawy z koszyczka plus pieczona szynka, sałatka jarzynowa, babka i mazurek.</p> <p>Dzieciom wiją gniazdka ze słomy lub suchej trawy i chowają</p>

		z drobnymi prezentami.
18.	Poniedziałek Wielkanocny	śmigus Dyngus.
19.	Zielone Świątki	Brak informacji.
20.	Boże Ciało	Tworzy się ołtarze przystrajane brzoźkami. Te poświęcone zabiera się do domu.
21.	św. Jana	<p>W Pniewach festyn „Na świętojańską nutę” – organizowany w noc kupały. Organizowany w weekend najbliższy nocy świętojańskiej. Jest to przegląd zespołów ludowych.</p> <p>Rozpoczyna się o godzinie 16-tej w budynku OSP – w mini parku-ogródku, trwa do 20-ej.</p> <p>Po koncercie wszyscy przechodzą do Łazienek, tam na scenie odbywa się wspólne śpiewanie i organizowany jest obrzęd świętojański – tańce, śpiew, puszczanie wianków.</p>
22.	MB Zielnej	Nosi się kwiaty do kościoła, aby je poświęcić.
23.	MB Siewnej	Brak informacji.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Odwiedzanie grobów.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	<p>Po urodzeniu dziecka trzeba przyjść do tej rodziny z prezentem.</p> <p>Tradycją jest, że po powrocie do domu z ochrzczonego dzieckiem należy je włożyć pod stół – wtedy będzie słuchało ojca i matki.</p> <p>Małym dzieciom założyć należy czerwoną kokardkę (aby</p>

		ochronić przed złym urokiem).
2.	Ślub i wesele	Brak informacji.
3.	Śmierć i pogrzeb	Brak informacji.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		<p>1. Konin „Koniczynki”: Zespół powstał w styczniu 2013 r. Sołtys doprowadził do wyremontowania i otwarcia świetlicy wiejskiej, która najpierw służyła celom towarzyskim. Jako, że to miejsce zaistniało – czyli była przestrzeń do spotkań, informator z wywiadu PN_PN_001 stworzył zespół. Zespół jest koedukacyjny, składa się z około 40 osób – od dzieci do seniorów. Repertuar: pieśni ludowe, kościelne (związane ze świętami), okolicznościowe (pieśni na dożynki, Dzień Matki etc.). Instrumentem towarzyszącym jest akordeon. Do zespołu należy też sołtys i żona sołtysa (która jest też członkinią chóru Lira).</p> <p>2. Chełmno „Chełminaki”: Zespół kobiecy, który teraz w 2013r. będzie obchodził 20-lecie.. Instruktor pochodzi z Nowego Tomysła - akordeonista, który aranżuje muzykę i śpiewa wraz z zespołem. Przywiózł też nowy głos męski i jeszcze jedną kobietę do składu zespołu. Stroje członkinie zespołu wymyśliły same, inspirując się strojem szamotulskim. W repertuarze mają „wszystko” z naciskiem na pieśni ludowe i kolędy. Pieśni nie piszą, korzystają z tych istniejących. Dużo jeżdżą („czasem ktoś dzwoni”) – odpusty, dożynki, festyny. W zeszłym roku występowały na dożynkach wojewódzkich w Szreniawie.</p> <p>3. Pniewy „Chór Lira”: W 2012 roku chór obchodził 120 lat działalności. Jest to koedukacyjny chór, z około 18 śpiewającymi zrzeszonymi w stowarzyszenie. „Duża rozpiętość repertuaru”. Historyczna siedziba chóru znajduje się na Rynku,</p>

	<p>na wprost kościoła św. Wawrzyńca.</p> <p>4. Pniewy „Orkiestra Dęta”: Wcześniej działała przy straży pożarnej (OSP Pniewy obchodziło w maju 2013 roku 120-lecie istnienia), jednak w wyniku kłótni członków orkiestry z komendantem straży rozdzielili swoją działalność. Przez jakiś czas szukali siedziby, teraz działają przy Bibliotece Publicznej i Centrum Kultury.</p> <p>Mimo kłótni zobowiązali się występować na najważniejszych imprezach strażackich – z okazji św. Floriana, Bożego Ciała, Dnia Niepodległości.</p> <p>5. Orliczko „Kapela z Orliczka”: Początkowo była to rodzinna kapela składająca się z 4 osób. Poprzez cykliczną organizację warsztatów muzycznych w Orliczku pozyskała nowych członków. Obecnie liderką jest osoba pochodząca z Dusznik. W skład wchodzi 7 osób. Sami komponują, wymyślają stroje. To <i>„ludowszczyzna na nowoczesno”</i>.</p> <p>6. Pniewy „Chór Wrzos”: Chór złożony z seniorów, powstały i działający przy Dziennym Domu Seniora, przy Ośrodku Pomocy Społecznej.</p>
<p>Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy</p>	<p>Brak informacji.</p>
<p>III. Tradycje rękodzielnicze</p>	
<p>Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych</p>	<p>Zespół Sztuk Użytkowych – hafciarki. Zespół powstał z inspiracji jednej z pracownicy Biblioteki Publicznej i Centrum Kultury, która jednak nie jest już członkinią zespołu – rozchorowała się i przeszła na rentę. Zespół liczy 9 osób, które spotykają się i tworzą w pomieszczeniu Biblioteki Publicznej i Centrum Kultury.</p>

IV. Przejawy religijności tradycyjnej

1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	W Pniewach nie zna. W Chełmnie są dwa krzyże – na początku i końcu wsi, ale nie zna żadnych szczegółów.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Sanktuarium św. Urszuli Ledóchowskiej w Pniewach. Święta ta jest matką - założycielką zakonu urszulanek. Według legendy jej ciało się nie rozkłada i pachnie kwiatami. Pielgrzymują do niej z całego świata.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Figura/pomnik św. Jana postawiona na relikwiach świętego. Ołtarz w kościele św. Wawrzyńca (nie zna historii).
4.	Miejsca kultu religijnego	Dwie parafie – św. Wawrzyńca i św. Jana.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Sanktuarium św. Urszuli Ledóchowskiej w Pniewach. Święta ta jest matką - założycielką zakonu urszulanek. Według legendy jej ciało się nie rozkłada i pachnie kwiatami. Pielgrzymują do niej z całego świata.
6.	Lokalne odpusty	Odpust św. Wawrzyńca - 11 sierpnia. Św. Wawrzyniec jest patronem bibliotekarzy. Z kościoła pod wezwaniem świętego wyprowadzany jest jego obraz, procesja z obrazem udaje się pod pomnik św. Wawrzyńca, potem do Łazienek. Podczas uroczystości śpiewają Chełmianki, chór Wrzos, procesja odwozi obraz do kościoła. Później jest festyn z atrakcjami dla dzieci, występami na scenie, konkursami.

V. Lokalne uroczystości i obchody świąteczne

1.	Dożynki	<p>Dożynki gminne odbywały się w Pniewach do 2009 roku. Później zdecydowano, że co roku będą odbywać się w innych sołectwach.</p> <p>W 2010 – Koszanowo. W 2011 – Chełmno. W 2012 – Przystanki.</p> <p>Schemat wygląda następująco: msza polowa, przechodzi korowód z wieńcami (21 sołeckich plus jeden gminny), obrzęd dożynkowy (obtańcowanie wieńców, burmistrz jako gospodarz wraz z starością i starostą dożynek dzieli chleb dożynkowy, wypowiedane są wierszyki dożynkowe), cykl występów – orkiestry dętej, gminnych zespołów ludowych oraz tych spoza gminy, które zostały zaproszone, odbywają się pokazy maszyn rolniczych, powozów i zwierząt, a na końcu imprezy zorganizowana zostaje potańcówka.</p> <p>Dożynki parafialne zwykle odbywają się w Pniewach. Są skromniejsze – msza i poświęcenie wieńców.</p> <p>Dożynki diecezjalne w Brodach, ponieważ teren diecezji nie pokrywa się z obszarem gminy.</p>
2.	Dni gminy/wsi	<p>Pierwsza koncepcja obchodzenia Dni Pniew w formie „Dylichansu przez Pniewy” powstała w 1977 lub 1978 roku. Impreza miała nawiązywać do historii miasta jako znanego ośrodka produkcyjnego powozów i dylichansów oraz istniejącej niegdyś poczty konnej. Impreza ta miała odbywać się co dwa lata. Jednak po drugiej edycji zaprzestano/informatorka nie wie, dlaczego.</p> <p>Ponownie do tej koncepcji wrócono w 2013 r. Wydarzenie trwa 3 dni, odbywają się między innymi przejazdy bryczkami, zabawy etc. Pierwszy dzień - dyskoteka, dzień dla młodzieży</p>

		Drugi dzień – piknik rodzinny. Trzeci dzień – zawody konne.
3.	Lokalne festyny	<p>„Na świętojańską nutę” – organizowany w noc kupały. Organizowany w weekend najbliższy nocy świętojańskiej. Jest to przegląd zespołów ludowych. Rozpoczyna się o godzinie 16-tej w budynku OSP – w mini parku-ogródku, trwa do 20-ej. Po koncercie wszyscy przechodzą do Łazienek, tam na scenie odbywa się wspólne śpiewanie i organizowany jest obrzęd świętojański – tańce, śpiew, puszczanie wianków.</p> <p>Każde sołectwo organizuje dwa festyny w ciągu roku – zazwyczaj z okazji Dnia Dziecka i w ciągu wakacji.</p> <p>W czerwcu w Pniewach odbywa się Piknik Historyczny, festyn Dzieci Dzieciom.</p>
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	<p>Raz w roku koncert poezji śpiewanej „Liro Ty moja śpiewna” – organizowany przez nieformalną grupę poetycką działająca w Liceum Ogólnokształcącym.</p> <p>OSIR organizuje finał siatkówki na plaży połączony z zawodami sportowymi i regatami o puchar burmistrza.</p>